

Jani Koskinen

RHONABWYN UNI Kymriläinen kansantaru

Rhonabwyn uni –
kymriläinen kansantaru

Jani Koskinen

Rhonabwyn uni –

kymriläinen kansantaru

© 2022 Koskinen, Jani

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6344-5

Kansikuva: Talvista maisemaa Llanbedr Dyffryn Clwydin ja
Llanferresin kylien välillä Sir Ddinbychin maakunnassa

Kuvauspäivä: 23.1.2019

Kuvaaja: Jani Koskinen

Taustaa

Tämä teos sisältää suomennokseni kymrinkielisestä kansantarusta *Breuddwyd Rhonabwy* (Rhonabwyn uni). Tarun ainoa säilynyt alkuperäislähde on 1300- ja 1400-lukujen taitteeseen ajoitettu *Llyfr Coch Hergest* (Hergestin punainen kirja). Varhaisempi 1300-luvun alkupuolelle tai puoliväliin ajoitettu *Llyfr Gwyn Rhydderch* (Rhydderchin valkoinen kirja) ei sisällä Rhonabwyn unta, vaikka useat muut tarut löytyvät molemmista lähteistä.

Käsikirjoitusten kertomuksista on modernina aikana julkaistu nykykymrin oikeinkirjoitukseen sovitettuja ja muutenkin nykykielen puhujalle helpommin avautuvia versioita. Olen myös omassa suomennoksessani sovittanut henkilön- ja paikannimet nykykymrin kannalta perustellumpaan kirjoitusasuun. (Kernowin jaarli Kadwrin nimessä olen kuitenkin säilyttänyt k:n kunnioittaakseni Kernowissa puhuttavaa

kymrin sukulaiskieltä *kornia*, jossa ei kymrin tavoin käytetä c-kirjainta.)

Jo aiemmin olen julkaissut Rhydderchin valkoisesta kirjasta ja Hergestin punaisesta kirjasta tunnetut tarut *Pwyll Pendefig Dyfed*, *Branwen ferch Llŷr*, *Manawydan fab Llŷr*, *Math fab Mathonwy*, *Breuddwyd Macsen* ja *Cyfranc Lludd a Llefelys* suomennettuina teoksissa:

- 1) *Pwyll, Dyfedin ruhtinas* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2021)
- 2) *Branwen Llŷrintytär* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)
- 3) *Manawydan Llŷrinpoika* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)
- 4) *Math Mathonwynpoika* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)
- 5) *Macsenin uni* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)

6) *Lluddin ja Llefelysin tapaus* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)

[Huom! Teknisistä syistä johtuen suomennokset löytyvät joistain tietokannoista kirjoitusasussa, jossa hatullisen ŷ-kirjaimen tilalla on hatuton y.]

Neljä ensin mainittua tarua muodostavat Mabinogi-tarukokoelman ytimen *Pedair Cainc y Mabinogi* (Mabinogin neljä haaraa). Laajemmassa mielessä Mabinogiin katsotaan nykyään kuuluvan myös seitsemän tai kahdeksan muuta, yhteensä siis 11–12 tarua. Näiden tarujen kanonisoitumiseen osaksi kokoelmaa vaikutti Charlotte Guestin (1812–1895) englanninnos, vaikka käännös on tietysti toissijainen suhteessa kymrinkielisiin alkuperäisteksteihin. Mabinogin neljään haaraan kuulumattomista taruista 4–5 lasketaan kuuluviksi ns. *Kotoperäisiin taruihin* (*Y Chwedlau Brodorol*), jotka viime kädessä juontavat juurensa Kymrinmaan suulliseen perinteeseen. Lisäksi kolme tarua, joiden yhteys

Kymrinmaahan on löyhempi, tunnetaan yhdessä nimellä *Kolme ritarromaania* (Y Tair Rhamant). Rhonabwyn uni kuuluu *Kotoperäisiin taruihin*, samoin kuin aiemmin suomentamani *Macsenin uni* sekä *Lluddin ja Llefelysin tapaus*.

Tarussa vilahtelee runsaasti paikannimiä, joista monet ovat yhä käytössä ja viittaavat olemassa oleviin kohteisiin: Powys, Porffordd (en. Pulford), Aber Ceiriog (vrt. Afon Ceiriog), Efyrynwy-joki, Mawddwy, Moelfre, Cynllaith, Hafren-joki (en. Severn), Caerfaddon (en. Bath).

Kuriositeettina mainittakoon, että vedellä jatkettua maitoa tarkoittavalle sanalle *glasdwr* olisi löytynyt suomen murteista roppakaupalla mahdollisia käännösvastineita, mm. *sintu*, *sintura*, *sinukka*, *sinikko*, *huitu*, *harmaa*, *harmikki* [ks. esim. Virittäjä vol 79 nro 3 (v. 1975), Maija-Liisa Länsimäki: *Kurnaali on kummallista – eräiden maitojuomien nimityksistä*]. Kymrin sana *glasdwr* tarkoittaa kirjaimellisesti sinistä tai harmaata vettä (sanan

glas merkitys on ensisijaisesti 'sininen', mutta myös 'siniharmaa'), ja suomenkin murteissa esiintyvät sanat tai niiden lainaoriginaalit selittyvät juoman värillä.

Rhonabwyn uni

Madog Mareduddinpoika hallitsi Powysin kuningaskuntaa aina Porfforddista Gwananiin, Arwystlin ylämaille. Hänen veljensä Iorwerth Mareduddinpoika ei kuitenkaan ollut yhtä korkea-arvoinen ja veli otti raskaasti Madogin kunnian ja vallan, koska tällä itsellään ei ollut mitään. Niin Iorwerth kutsui toverinsa ja kasvattiveljensä koolle ja pyysi näiltä neuvoa asiassa. Toverit neuvoivat lähettämään muutaman heistä Madogin puheille ja vaatimaan tältä Iorwerthin elatuksesta huolehtimista. Madog tarjosikin veljelleen hovipäällikön paikkaa, kunniaa sekä yhtä hyviä ratsuja ja aseita, joita hänellä oli omassa käytössään. Mutta Iorwerth kieltäytyi.

Sen sijaan Iorwerth lähti kiertelemään Englantiin, missä hän surmasi ihmisiä, poltti taloja ja otti vankeja. Madog kutsui Powysin miehet neuvonpitoon ja kokouksessa päätettiin määrätä sata miestä Powysin kaikista kolmesta tuomiokunnasta etsimään Iorwerthiä. Ja niin he

Breuddwyd Rhonabwy (Rhonabwyn uni) on keskiaikaisesta käsikirjoituksesta tunnettu kymrinkielinen kansantaru. Tämä kirja sisältää kertomuksen Jani Koskisen kymristä suomentamana sekä hänen kirjoittamansa taustoituksen.

Jani Koskinen (s. 1988 Kirkkonummi) on koulutukseltaan kielitieteilijä ja julkaissut useita kymrin kieleen sekä muihin kelttiläiskieliin liittyviä teoksia.

BoD

